

Dziesiąty, jubileuszowy numer *Dzieciństwa. Literatury i Kultury* został zainspirowany ogólnopolską konferencją naukową *Abrakadabra! Magia w literaturze dziecięcej, młodzieżowej i fantastycznej*, zorganizowaną 22–23 kwietnia 2022 roku przez Koło Naukowe Baśni, Literatury Dziecięcej i Młodzieżowej i Fantastyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Muzeum Książki Dziecięcej (dział specjalny Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego). Tematyka artykułów zgromadzonych w dziale „Studia” oraz opublikowanej w tym numerze rozmowy oscyluje zatem wokół splotu dzieciństwa i dorastania oraz szeroko rozumianej magii jako motywów twórczości, nie tylko literackiej.

Susan Greenwood w monografii *The Anthropology of Magic* opublikowanej w 2009 roku dowodziła, że teorie magii zazwyczaj koncentrują się na kontrastowaniu jej z logicznym i naukowym rozumowaniem, a tym samym ignorują jej specyfikę jako empirycznego i zarazem wyobrażeniowego sposobu myślenia. Według Greenwood potrzebujemy języka wyobraźni, by w pełni doświadczać siebie i świata. W najnowszym numerze pytamy więc o to, w jaki sposób różnie pojmowana magia kształtuje sposób percypowania rzeczywistości przez dzieci i osoby u progu dorosłości – zarówno jako hipotetycznych odbiorców i odbiorczyń, jak i bohaterów oraz bohaterki tekstów kultury.

W artykule otwierającym niniejsze wydanie czasopisma Paweł Jaskulski przeanalizował film *Duch roju* w reżyserii Víctora Erice (1973), odnosząc się m.in. do kreacji dziecięcej postaci, Any (i wcielającej się w nią aktorki Any Torrent), jako ucieleśniającej magiczne wręcz właściwości, które kinu przypisywał Edgar Morin. W kolejnym tekście Ewa Klęczaj-Siara poddała refleksji realizację motywu lotu w książkach obrazkowych stworzonych przez Faith Ringgold i Jacqueline Woodson – afroamerykańskie pisarki, które z jednej strony wyraźnie czerpią z odniesień do sięgającego czasów niewolnictwa wyobrażenia lotu jako drogi do wolności, a z drugiej, przekształcając ten motyw, podkreślają wagę dziecięcej sprawczości. Joanna Dardzińska także skupiła się na książkach obrazkowych: z perspektywy literaturoznawczej przeanalizowała postaci czarownic pojawiające się we współczesnych anglojęzycznych picturebookach i wskazała na elementy tekstu świadczące o modyfikowaniu kulturowych stereotypów na temat tych władających magią bohaterek. Magdalena Grycan,

bazując na przykładach z brytyjskiej oferty wydawniczej, rozważyła natomiast, za pomocą jakich strategii dziecięce książki informacyjne, których tworzywem są treści o charakterze fantastycznym, podszywają się pod literaturę *non fiction* w celu zaprezentowania magii jako „prawdziwej” dyscypliny nauki i dziedziny wiedzy. Następny tekst, autorstwa Anny Cybulskiej, koncentruje się na *Tkacze chmur* Katarzyny Jackowskiej-Enemuo z ilustracjami Marianny Sztymy (2021); artykuł stanowi analizę tekstu tej książki w odniesieniu do – również tradycyjnych, obecnych w baśni ludowej – elementów narracyjnych służących ukazaniu doświadczenia choroby, śmierci i żałoby. Kinga Matuszko omówiła zaś inspiracje folklorem brytyjskim i celtycką mitologią we współczesnych anglojęzycznych powieściach dla młodych dorosłych, skupiając uwagę zwłaszcza na figurze wróżki [*fairy*] oraz wskazując na ciągły potencjał elementów przedchrześcijańskich wierzeń jako tworzywa literatury fantasy. W tekście zamykającym dział „Studia” Armin Stefanović odniósł się do siedmioksięgu J. K. Rowling o Harrym Potterze i na tym przykładzie ukazał, w jaki sposób fantastyka dla dzieci i młodzieży może być traktowana jako swoisty poznawczy plac zabaw – środowisko wzmacniające myślenie magiczne i dzięki temu pozwalające na oswojenie rozmaitych trudnych emocji.

W dziale „Rozmowy” pojawia się nawiązujący do tematu numeru wywiad Anny Mik i Maciej Skowery z Violettą Wróblewską – badaczką folkloru i literatury dziecięcej, który dotyczy przede wszystkim obrazów magii w bajkach ludowych i baśniach literackich, ale też jej funkcjonowania w codziennym myśleniu na temat otaczającego nas świata, tylko na pozór „odczarowanego”. W „Variach” znalazł się artykuł Joanny Głogowskiej na temat młodzieżowych utworów Leigh Bardugo rozgrywających się w uniwersum griszów; przeanalizowawszy dzieła tej pisarki z punktu widzenia studiów nad miejscem i przestrzenią, badań nad literacką grozą oraz światotwórstwa, autorka podkreśliła charakter tej prozy jako fantastyki społecznie zaangażowanej. Wreszcie, w dziale „Artykuły recenzyjne” publikujemy refleksje Justyny Morawskiej na temat książki Magdaleny Paul i Michała Zająca *Otwarcie / ostrożnie / niezdecydowani. Opinie i postawy bibliotekarzy publicznych względem kontrowersyjnych książek dla dzieci* (2022).

Ogromnie dziękujemy osobom, które przygotowały opublikowane w tym numerze teksty¹, a także wszystkim zaangażowanym w powstanie niniejszego tomu *Dzieciństwa. Literatury i Kultury*. Serdecznie zapraszamy do lektury!

¹ Artykuły Pawła Jaskulskiego, Ewy Klęczaj-Siary, Anny Cybulskiej i Joanny Głogowskiej oraz rozmowa z Violettą Wróblewską bazują na referatach wygłoszonych w trakcie wspomnianej wyżej konferencji *AbraKadabra! Magia w literaturze dziecięcej, młodzieżowej i fantastycznej*.